

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. XIV. De IUdicibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

quo ad ius, posse licet alterum simile probabile rationes habentem occulte appositione spoliare, sibi que rem vindicare, modo res non sit deducta ad forum contentiosum; tunc enim ratio dicitur, ut expectetur Iudicis sententia: Et modo esset scandalum & turbatio. Non, inquam, id ignoro, nam propterea propter auctoritatem Doctorum extrinsecam hac sententia non est censenda, saltem quoad aliquos casus, improbabilis.

15. Et certe quamvis Ioannes Delugo de iust. tom. 1. d. 16. num. 106. non audeat universiter hanc sententiam approbare, tamen in particularibus quibusdam eventibus, quos Doctores asserunt, (asseram ego mox num. 25. exemplo 19. & 20. & 6. 4. num. 31. nonnullos) non inuitus approbat, quia, inquit, fortasse in particularibus casibus Doctores id propter aliquod caput concedere valuerunt; cum tamen non viderint caput aliquod generale, unde in omnibus casibus idem concedere, potuerint.

16. Audisti, Lector, illud (modo non sit deducta ad forum contentiosum) & illud (modo cesset scandalum, & turbatio) quæ certe turbatio solet magna sequi, quando proceditur ad bellum, & illud restrictivum (saltem ad aliquos casus) & illud (Doctores non audent hanc sententiam universiter approbare) & illud, (non valuerunt caput; unde in omnibus casibus idem concedere, potuerint.)

17. Quod si Ioan. Sanch. alique nempe Suar. Thom. Sanch. Navar. Reginald. Malder. Victoria Covar. Filluc. quos pro Ioan. Sanch. disput. 44. a num. præsertim 58. aliquid plus concedant, quam concedat germana Tamburini doctrina, fides apud illos sit, cum Tamburinus non approbet sententiam Ioan. Sanch. absolutè. Et, quando addit supra num. 5. & 6. num. autem suo 31. & ex bonorum Doctorum auctoritate inferri bellum posse, video) ostendit se id videre, non tamen absolutè approbare. Et, quando num. meo 14. suo autem num. 15. dicit, eam sententiam non esse censendam improbabilem, addit limitationem (saltem quo ad aliquos casus, non ergo universaliter).

CAPVT XIII.

De subditis quoad Gabellas.

1. BARON. XII. **H**abet etiam rationem subditi, eximit illum à Vectigali, cuius non habeat competentem equitatem.

2. Hæc audes comminisci, & ne legisti quidem textum Authoris? Faciam ego ut hic legas, & sanè absque magna ingenii contentione intelligas. Doctrina Tamburini hæc ipsissima est.

3. TAMBU. Subditi (ait lib. 1. in Decal. c. 3. §. 3. vers. Gabella) qui omnibus expensis dubitat, an Gabella sit iuste imposita, teneantur illam solvere? reperi docent alii, ut Less. & Malder. apud Caramuelem mox citandum, quia possessio iustitia præsumenda est pro Principe. Non teneantur Villal. Castrus, Aragon Molin. Filluc. Sylvest. alii que apud Caramuelem mox citandum, quia possessio stat pro libertate subditorum, qui non sunt obligandi solvere, nisi certi sint de iustitia. Caramuel lib. 3. Theol. moral. num. 1466. asserit tributa sive nova, sive prisca non poni levior, sed magna consideratione, ergo dubia nequaquam erit tributi iustitia, sed certa, vel probabilis. Si certa omnino debetur, si probabilis non debetur, quia probabilis neminem involuntarium cogunt, nisi in ea Rep. esset lex acceptata, ut subditi teneantur ad obediendum, etiam in materia probabili. Omnes hæ tres sententia sunt probabiles, quia bonis fundamentis imitantur, & Ianuarius quidem p. 1. resp. 51. citans Lessium, alioque contra Suarez docet, non tenevi quempiam ad Gabellas non solum quando dubiè, sed nec quando, opinabiliter solum, sunt iuste, cuius doctrina fides sit apud ejus Auctores.

4. Duas igitur hic fecerit Author quæstiones: altera est, an quando, omnibus expensis, dubitatur, debetur Vectigal. Ite Gabella sit iuste imposita, licet enim non solvere. Et licet, dicit, esse probabile cum Villob. Castro, Aragonio, Molin. Filluc. & tui Ordinis Sylvester, & cum priore parte dicti Caramuelem, quia tunc daturum subditi, certa. Altera est, an quando Gabella est iusta, licet possit ab ejus solutione se subtrahere subditus, & dicit, Ianuarius citantem Lessium, alioque docere, utique licet posse. Sed noster Tamburinus expressis verbis vel non assentitur, vel decenter resistit. Nam sic addit. Cuius doctrina fides sit apud ejus Doctores.

5. Quia igitur ratione absolutè asseris, Tamburinum eximere subditos à solutione Vectigalis, cuius non habent competentem equitatem cum ipse, vel non requirit ad obligationem solvendi, ut competentem, hoc est, eam habentem equitatem subditi, vel si habeant opinabilem, id est probabilem, remittat ad eorum Doctorum fidem.

6. Et consequenter quando illas tres sententias esse probabiles, censet Tamburinus, cum quæstio proposita solum fuerit de casu in quo res est anceps, seu dubia, solum pro eo casu dubitatur tres illas sententias ipse approbat. Nam, quoad posteriorem partem dictam à Caramuele, quando scilicet iustitia vectigalis est probabilis, jam id erat Tamburinus relictorum apud aliorum fidem. Video clarius potuisse, & distinctius loqui præceptum meum, addendo sic, cuius doctrina fides sit apud ejus Doctores, & apud Caramuelem quo ad posteriorem partem sui dicti. Sed excusandi sunt scriptores, nam multa legem omittunt, quæ accuratus Lector ex contextu, & ex præcedentibus, & subsequentibus ex se ipse intelligat.

CAPVT XIV.

De Iudicibus.

1. BARON. XIII. **N**on sunt expertes ejus liberalitatis, & beneficiorum Iudices. Quæ omnia profert ex inexhausto probabilium thesauris, & promittunt.

XIV. Inde asserit illis jus rerum omnium, quarum sit apud ipso, movetur, ut visum fuerit abdicantibus, & adjudicationis, quam vendere quid velit, cum sit gratuita, & arbitraria.

2. Et rursus audes dicere omnium? omnium legisti in Tamburino, nec norasti, quam cautè ipse ratiocinatur? Et, ut fiat dignum patella operculum, addere aude de tuo, consecrationem illam, Quam vendere quis vult, cum sit gratuita, & arbitraria? Tamburinus hanc consecrationem profus inde suo in Decalogo negat, quia antecedens, unde colligi poterat, improbabile omnino putat. Sed hunc locum Baronius, vel non legit, vel dissimulavit; legam ego, & benevolis Lectoribus legendum mox tradam, ut pote qui fideliter loca Authorum referre, proficiat.

3. Sed prius illud agamus, quod prius propositum est, nempe illud (omnium) postea de consecratione superaddita.

TAMBU. Si omnibus expensis, (ait lib. 1. in Decal. cap. 3. §. 3. vers. Iudex) lis civilis sit dubia, necesse est litigantibus presidente (nam, alterutro possidente, lis non erit dubia, sed probabilis pro ipso possessor, sive iuxta §. 4. à tam. vidimus, quem locum omnino recole) si lis, inquam, civilis sit dubia, Iudex non potest, nisi rem dividere, sedque pro parte officium Iudicis, ut ibidem late dictum est. In lris, seu causis criminali reus erit liberandus, ut ex ibid. n. 10. dictum est. ligi potest.

4. Hoc nempe est rerum omnium, quarum sit apud Iudicem

Iudicem mouetur? & hoc item est (ut visum illis fuerit.) Verum legamus etiam locum, ad quem nos remittit Tamburinus. Ubi quam frequenter, & quod contentiosè infringuntur istud (omnium) apertissime constabit.

§. T A M B. Num. 1. Dico primo si sint rationes (ait l. 1. in Decal. c. 3 § 4.) equaliter probabiles circa factum inter civiliter litigantes, Iudex non potest sequi, quam maluerit, opinionem, sed tenetur eam modo mox explicando dividere. Sic Salas; Willal. Conineb. Sanch. aliique apud Castrop. tom. 1. tr. 1. d. 2. p. 10. n. 2. quibus adde Laym. l. 1. §. 3. n. 16. Ratio est quia iuxta nuper dicta hic aliquid obstat, ne probabilem quamlibet opinionem Iudex sequatur; est autem ipsum munus Iudicis. Prescribit enim lex, imo ratio ipsa dicitur, ut, ex officio, vel ex pacto tacite inito cum Rep. Iudices inquirent diligenter, quantum possunt, veritatem, & iudicent secundum allegata & probata, merita causae ponderando. Ad iudicent ergo rem melius probant; vel semper ratio non adsit pro alterutro, dividant utriusque. Quid si res sit indiuidua? aliqua ratione res componatur inter partes, dando uni rem alteri estimationem sua parit, & si sic litigantes quiescant (cum non sit maior ratio, cur uni res adjudicetur, alteri pretium) sorte poterit his, quoad hoc, definiti. Ita Merolla tom. 1. d. 3. c. 4. dub. 3. concl. 4. num. 170.

6. Num. 3. Ex hac conclusione vides primo, cur privatus possit auctoritate propria dare crimen illam modo dictam Petro, vel Paulo, ut liberetur; Idem autem non possit Iudex ex officio, qui tenetur eam dividere, vide supra §. praec. num. 27. v. Septimo si sint. Ratio enim est, quia Iudex debet facta recta custodire merita causae ex pacto inito cum Republica; cum privatus, quia à simili pacto liber existit, utatur iure suo, sequendo opinionem, quam malit, probabilem, & sic illa circumstantia muneris Iudicis facit pro ipso proximè improbabilem opinionem illam, quae proximè probabilis est pro privato.

7. Num. 4. Vides secundo, cur aliqui (& quidem merito) limitant hanc conclusionem, ut Iudex in aliquibus civilibus causis, puta dotis, matrimonii, libertatis, pupilli, peregrini, viduae, locorum piorum, quae sunt causae privilegiatae non possit rem dividere, sed obligetur ad ferendam sententiam pro his privilegiatis. Ratio enim est, quia lex, quam servare tenentur Iudices, decrevit, ut his in pari casu frueretur: id, quod si est otium, vide fufius apud DD. Lege cap. fin. de sent. & re iudicata. Mascard. de probativ. opinio n. 14. concl. 143. 10.

8. Num. 5. Dico secundo, si rationes circa factum inter eosdem civiliter contententes, probabilis pro uno probent, quam pro altero, tenetur Iudex probabilis probanti rem per suam sententiam adjudicare. Sic Sanch. d. 44. num. 51. §. in secundo. Ratio ducitur ex eodem principio, quia Iudex, ex legibus, & pacto inito cum bono publico, ferre sententiam debet pro melius probante causam suam. Excipe nisi maioritas probabilis sit adeo exigua, (quia modica) pro nibilo reputanda sit; tunc enim recurrendum erit ad precedentem conclusionem num. 1. dictam.

Num. 6. Maior autem probabilitas omnibus diligenter à Iudice, siue ex parte facti, siue ex parte iuris, perpenditur, prudentis arbitrio est ponderanda, & quidem non raro tanta potest esse maior probabilitas, ut etiam si alter, cui minor probabilitas faveret, possideat, debeat per Iudicem à possessione depelli; id enim Iudici ex officio incumbit, ut dictum est.

9. Num. 7. Dico tertio, si rationes circa Ius probent equaliter pro collitigantibus civiliter, nec impediunt rationes circa factum, ut impedirent, si de facto alter possideat, vel quod dixi num. 40. Iudex non potest, ut ego certum puto, rem, cui maluerit, adjudicare, sed modo paula ante dicto, debet rem dividere. Ratio efficax mihi videtur esse quia non video, cur hic non militet eadem ratio dicta à Iudice munere, modo inculcata. Quasi, Lector, rem naviter perpendo, nam summam paritatem, ne dicam idem.

Pars III.

titatem invenies. Dixi (ut ego certum puto) nam propter extrinsecam bonorum Doctorem auctoritatem, asserentium in hoc casu posse Iudicem pro suo amico, si maluerit sententiam pronuntiare, potes id, ut probabilem se velis, amplecti, cum limitationibus dictis n. 4. lege Meroll. tom. 1. d. 3. c. 4. n. 182. Ita Sanch. in Decal. l. 1. c. 9. n. 45. Franc. Delugo. p. 1. de cur. q. 8. n. 66. Texeda tom. 1. contra Mer. l. 2. contr. 8. n. 15. aliique.

10. Num. 8. Dico quarto. Multo magis res à Iudice dividenda modo dicto est in Civilibus, si sint rationes tam circa Ius, quam circa factum equaliter probantes. Sic Merol. l. c. n. 166. Banez, Sanch. Layman. aliique apud eundem. Id enim multo fortius probat dictum Iudicis munus; Ita ut aliqui, qui nobis adversantur in praeced. conclusione, nullo hanc praesentem amplectantur.

11. Num. 9. Dico quinto. Si rationes circa Ius probent magis pro uno, quam pro altero in litigantibus civiliter, non potest Iudex, nec dividere etiam pro rata probabilitatis nec tribuere cui maluerit, sed ferre sententiam debet pro habente maiorem probabilitatem in iure. Semper excipe, nisi maioritas sit exigua, nam tunc iuxta regulam communem, parum pro nibilo reputandum erit, & iudicandum, ac si essent rationes aequales modo iam dicto. Ita Sot. Vat. Tamer. Suar. Sanch. Becffer, aliique, quos citat & sequitur Pater Sardi de cons. d. 4. cap. 27. num. 10. Ratio autem nostri dicti est, ipsum munus Iudicis toties repetitum, quod hic ipsi agitur de iure, iuxta quod res. vult Iudicis dirigi, permixtè militat.

Sico, Doctores non infima nota contrarium asserere, ut Io. Sane. Saloni. Salas, Texed. Gass. Hart. aliique apud Bardi l. c. putant enim in hoc casu posse Iudicem, cui voluerit, rem adjudicare, quia semper probabiliter, atque adeo prudenter adiudicabit. Sed profecto non probabiliter proximo propter novam hic superadditam rationem muneris Iudicis; nolo tamen à probabilitate saltem extrinseca tantorum sententiam DD. excludere.

12. Non nemo hoc ex P. Bardi l. c. à n. 14. admittit hanc doctrinam in hoc quinto nostro dicto allatam, illamque peracriter probat. Sed deinde l. c. n. 20. non admittit doctrinam à nobis modo n. 8. in quarto tradito etiam Verum nec ipse tenet disparitatem asserere, nec solidam asseri posse videtur. Hac omnia habet textus.

13. Quot divisionibus, & limitationibus Tamburinus Iudicis potestatem restringit? & nihilominus Baronius dicit, ipsum concedere illis ius rerum omnium, quarum lis apud eos movetur.

Veniò nunc ad consecutionem, quam ex suo inexhausto thesauro, & propriae voluntatis Promptuario edicit Baronius, hoc est ad illam (quam vendere quid vetat, cum sit gratuita, & arbitraria) de hac conditione sic habet noiter Author.

Venditio sententiae probabilis.

14. T A M B. Occurrit hic non absimilis difficultas (ait l. 8. in Decal. tr. 3. cap. 7. §. 13.) in Iudice. Supponamus probabilem esse eum opinionem, de qua latè dixi l. 1. c. 3. quam praeter ibi citatos sequitur Dicast. l. 2. de Just. tr. 1. d. 5. dub. 7. à num. 280. licere Iudici ex duobus opinionibus aequè probabilibus unam eligere, & iuxta illam proferre sententiam. iam inquiri, licitè, & iuste adiciat Iudex pecuniam, ut potius illam eligat, quae mihi faveret, quam illam, quae meo adversario.

Respondeo. Cum illam sententiam ego improbabilem iudicaverim, & pluribus reproboverim ibidem, consequenter assero locum hic non habere questionem hanc, eam tamen legat qui velit apud Less. l. 2. c. 24. d. 9. n. 64. Val. 22. q. 63. art. 4. d. 5. q. 7. p. 4. Saloni. 22. q. 62. a. 4. cont. 2. ac probabile indicat Fag. l. 8. in §. Dec. praec. c. 26. n. 34. licet probabilis putet oppositum.

15. Ubi in his postremis verbis cum dicit Author (ac probabile indicat Fagundez) solum refert huius iudicium, & non approbat, cum ipse modo dixerit, eam sententiam improbabilem esse, & à se pluribus reprobata.

V u 16. Unde

